

NÂNG CAO NĂNG LỰC TƯ DUY LÝ LUẬN CHO ĐỘI NGŨ CÁN BỘ CHỦ CHỐT CẤP HUYỆN Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

NGUYỄN ĐỨC QUYỀN (*)

Tóm tắt: Năng lực tư duy lý luận có vai trò quan trọng trong cuộc sống, đặc biệt là đối với người cán bộ lãnh đạo. Với vị trí đặc thù của mình, là khâu trung gian, là cầu nối trong quy trình lãnh đạo, quản lý từ trung ương và tỉnh đến cơ sở, cán bộ chủ chốt cấp huyện cần phải có trình độ và năng lực tư duy lý luận nhất định mới hoàn thành tốt các chức năng và nhiệm vụ của mình. Theo chúng tôi, ở nước ta hiện nay, hoạt động lãnh đạo, quản lý của người cán bộ chủ chốt cấp huyện, bên cạnh những điểm tích cực còn có những hạn chế nhất định. Bài viết đưa ra những nguyên tắc và giải pháp cơ bản để nâng cao năng lực tư duy lý luận cho cán bộ chủ chốt cấp huyện.

Năng lực tư duy lý luận là một vấn đề luôn thu hút sự quan tâm của nhiều nhà nghiên cứu lý luận trong quá trình đổi mới tư duy ở nước ta thời gian qua. Nhiều công trình nghiên cứu khá sâu sắc về khái niệm, cấu trúc và vai trò của năng lực tư duy lý luận đã được công bố và góp phần nhất định vào việc nâng cao năng lực tư duy lý luận ở nước ta thời gian qua. Năng lực tư duy lý luận là khả năng tư duy về những vấn đề chung, tổng thể, toàn vẹn, nắm bắt đối tượng trong tính chỉnh thể của sự tồn tại, vận động và phát triển; đó là khả năng tư duy khoa học, sáng tạo trong sử dụng các khái niệm, phạm trù để phân tích, so sánh, tổng hợp, trừu tượng hoá, khái quát hoá nhằm đem lại những tri thức mới mang tính chính xác, sâu sắc, chặt chẽ, lôgic và có hệ thống..., phù hợp với quy luật khách quan của hiện thực. Năng lực tư duy lý luận có sức mạnh đưa lý luận vào cuộc sống, cụ thể hoá lý luận thành mục tiêu, phương hướng, giải pháp khả thi để giải quyết các vấn đề của cuộc sống một cách có hiệu quả.

Năng lực tư duy lý luận vừa bị ảnh hưởng bởi các điều kiện của thực tại khách quan, vừa bị ảnh hưởng bởi các

nhân tố chủ quan của chủ thể nhận thức. Chẳng hạn, vào năng lực bẩm sinh, vào quá trình giáo dục - đào tạo, vào trình độ nhận thức, vào năng lực hoạt động thực tiễn của mỗi người, vào môi trường kinh tế - xã hội, nền tảng văn hoá, khoa học của xã hội, v.v..

Năng lực tư duy lý luận của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện ở nước ta hiện nay có nhiều nét đặc trưng. Chúng ta đều biết, hệ thống chính trị ở nước ta hiện nay được tổ chức thành bốn cấp: cấp Trung ương, cấp tỉnh, cấp huyện và cấp cơ sở, trong đó cấp huyện đóng vai trò là khâu trung gian, là cầu nối trong quy trình lãnh đạo, quản lý từ Trung ương và tỉnh đến cơ sở. Cấp huyện là đơn vị hành chính độc lập, có đầy đủ bộ máy Đảng, chính quyền, đoàn thể nhân dân. Cán bộ chủ chốt cấp huyện là những người đứng đầu các tổ chức chính trị, xã hội, các phòng, ban của huyện; là những người lãnh đạo, quản lý, tổ chức thực hiện đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước; đồng thời, cũng là những người phát hiện, khái quát những khả năng sáng tạo, những nhân tố mới từ

(*) Thạc sĩ, Bí thư huyện uỷ huyện Hữu Lũng, Lạng Sơn.

cơ sở, từ nhân dân để góp phần hoàn thiện đường lối, chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước. Vì vậy, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện cần phải có trình độ và năng lực tư duy lý luận nhất định mới hoàn thành tốt chức năng và nhiệm vụ của mình.

Hoạt động lãnh đạo, quản lý của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện là định hướng, hướng dẫn cho cấp xã, cấp cơ sở cũng như các phòng, ban chuyên môn về các lĩnh vực phát triển kinh tế - xã hội, an ninh, quốc phòng, xây dựng hệ thống chính trị...; đồng thời chỉ đạo việc triển khai kịp thời, có hiệu quả các chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước đến tận cơ sở, đến mỗi người dân trong phạm vi huyện. Thông qua công tác lãnh đạo, quản lý, qua nghiên cứu, nắm bắt khả năng thực hiện, vận dụng sáng tạo các chủ trương chính sách... vào thực tiễn, qua công tác tổng kết thực tiễn để rút ra những bài học kinh nghiệm, những thành công cũng như hạn chế trong quá trình vận dụng, triển khai các chủ trương, chính sách vào thực tiễn, đội ngũ cán bộ lãnh đạo chủ chốt cấp huyện lấy đó làm cơ sở để đề xuất các giải pháp, các phương hướng khắc phục, điều chỉnh nhằm thực hiện có hiệu quả nhất các chủ trương, đường lối, chính sách đó trong phạm vi huyện mình quản lý.

Hoạt động lãnh đạo, quản lý của người cán bộ chủ chốt cấp huyện phải định ra được những quyết định đúng đắn, thể hiện ý chí của người cán bộ chủ chốt, phản ánh được sự liên kết giữa các ngành, các lĩnh vực thành một tổng thể các quan hệ ở tầm khái quát cao. Do vậy, người cán bộ chủ chốt cấp huyện, *một mặt*, phải nắm chắc đường lối, chủ trương, chính sách của cấp trên; *mặt khác*, phải am hiểu thực tế, tình hình địa phương, nắm được cái chung, cái riêng, cái đặc thù ở địa bàn, lĩnh vực mình phụ

trách để qua đó, triển khai, vận dụng một cách đúng đắn và phù hợp quan điểm chỉ đạo của cấp trên vào thực tiễn địa phương, vào lĩnh vực mình trực tiếp lãnh đạo và quản lý.

Rõ ràng, để hoàn thành tốt nhiệm vụ của mình, người cán bộ chủ chốt cấp huyện phải nắm vững chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường lối của Đảng để trên cơ sở lý luận đó mà vận dụng vào thực tiễn ở địa phương, xây dựng nghị quyết, phương hướng cho sự phát triển của địa phương, đơn vị. Đồng thời, trong quá trình lãnh đạo, quản lý, người cán bộ chủ chốt cấp huyện phải lắng nghe, thu thập kịp thời những thông tin từ đời sống thực tiễn, xử lý các thông tin đó một cách khoa học, chính xác để trên cơ sở đó, vận dụng, điều chỉnh công tác lãnh đạo, quản lý trên địa bàn. Chính vì thế, người cán bộ lãnh đạo, quản lý cấp huyện nhất thiết phải có năng lực tư duy lý luận. Và, để có năng lực tư duy lý luận thì đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện phải thường xuyên nâng cao trình độ hiểu biết về mọi mặt, cả khoa học và thực tiễn, đặc biệt là phải có sự hiểu biết sâu sắc về lý luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và quan điểm của Đảng.

Năng lực tư duy lý luận là vũ khí sắc bén trong hoạt động lãnh đạo, quản lý của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện. Năng lực ấy thể hiện ở khả năng nắm bắt bản chất, linh hồn của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương của Đảng, pháp luật của Nhà nước trong mối quan hệ với nhiệm vụ của họ, khả năng nắm bắt thực tiễn và xác định phương hướng, giải pháp tối ưu để giải quyết các vấn đề nảy sinh trong thực tiễn. Thực tiễn cho thấy, năng lực tư duy lý luận của người cán bộ chủ chốt cấp huyện là cái có giá trị định hướng cho hoạt động nhận thức, hoạt động thực tiễn

của họ. Cùng với việc nắm vững lý luận cách mạng, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện còn phải biết vận dụng, cụ thể hoá hệ thống lý luận đó để đề ra những chương trình, nhiệm vụ phù hợp với tình hình cụ thể của địa phương mình.

Như vậy, năng lực tư duy lý luận là cái có vai trò hết sức to lớn, là phương tiện quan trọng đảm bảo thành công cho hoạt động lãnh đạo, quản lý của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện. Vai trò của năng lực tư duy lý luận đối với hoạt động lãnh đạo, quản lý của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện được thể hiện ở một số điểm chủ yếu sau:

Thứ nhất, năng lực tư duy lý luận giúp người cán bộ chủ chốt cấp huyện nâng cao nhận thức về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối của Đảng và khả năng tiếp nhận những tri thức khoa học khác.

Thứ hai, năng lực tư duy lý luận giúp cho người cán bộ chủ chốt cấp huyện nâng cao khả năng nhận thức thực tiễn và vận dụng sáng tạo lý luận, đường lối của Đảng, pháp luật của Nhà nước để đề ra những nghị quyết, chủ trương, chính sách nhằm thúc đẩy sự phát triển toàn diện trên địa bàn huyện.

Thứ ba, năng lực tư duy lý luận giúp cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện nâng cao khả năng nắm bắt, đánh giá tình hình thực tiễn, tổng kết thực tiễn, tìm ra nguyên nhân của thành công và thất bại, đúc rút bài học kinh nghiệm, định hướng cho hoạt động nhận thức và thực tiễn tiếp theo.

Ngoài ra, năng lực tư duy lý luận còn giúp cho người cán bộ chủ chốt cấp huyện hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ, đạt kết quả tối ưu, luôn chủ động trong việc đề xuất và thực hiện kế hoạch, chương trình hành động. Trong điều kiện hiện nay, vai trò đó của năng lực tư duy lý luận lại càng trở nên quan trọng hơn bao giờ hết, bởi địa

bàn cấp huyện là nơi hàng ngày, hàng giờ phải đối mặt với những biến đổi của kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế.

Chính vì vậy mà năng lực tư duy lý luận được coi là điều kiện, là nền tảng cơ bản nhất tạo nên bản lĩnh và phẩm chất của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý cấp huyện trước những đòi hỏi ngày càng cao của sự nghiệp cách mạng.

Thực tiễn cho thấy, phần lớn đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện ở nước ta hiện nay có năng lực tư duy chính trị nhạy bén. Chính sự nhạy cảm chính trị đã góp phần tạo nên năng lực định hướng chính trị trong hoạt động nhận thức và tổ chức thực tiễn của họ ở địa phương. Cùng với đó, họ còn là những người có thể mạnh về kinh nghiệm chỉ đạo thực tiễn. Đa số họ là những người có quá trình lăn lộn và trưởng thành từ hoạt động thực tiễn tại địa phương và do vậy, ở họ luôn có những năng lực nhất định trong việc vận dụng đường lối đổi mới của Đảng vào xây dựng các chủ trương, chính sách phát triển kinh tế - xã hội cụ thể trên địa bàn của mình. Với năng lực này, họ có khả năng dự báo xu hướng phát triển kinh tế - xã hội của địa phương để từ đó đề ra được những phương hướng, giải pháp cụ thể cho việc phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

Tuy nhiên, năng lực tư duy lý luận của đội ngũ này cũng còn một số hạn chế. Đó là bệnh kinh nghiệm chủ nghĩa, giáo điều, chủ quan, tư duy lôgic yếu. Về cơ bản, có thể nói, một phần đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện còn mang nặng lối tư duy theo đường mòn, duy ý chí trong suy nghĩ và hành động, có tâm lý ngại thay đổi, ngại va chạm và khi gặp khó khăn thì thường đổ lỗi cho khách quan, nhanh chóng quay lại cách làm cũ; lấy các mong muốn cá nhân áp đặt cho thực tế, lấy nhu cầu, nguyện vọng chủ quan thay cho khả năng hiện thực, lấy ý muốn, ý chí của

người lãnh đạo làm điểm xuất phát, bắt chắp quy luật khách quan.

Qua tìm hiểu thực tiễn, có thể chỉ ra một số nguyên nhân dẫn đến những hạn chế trong năng lực tư duy lý luận ở đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện. *Một là*, hoàn cảnh kinh tế - xã hội, môi trường sống, sinh hoạt và làm việc, trình độ dân trí thấp đã có ảnh hưởng tiêu cực đến sự phát triển năng lực tư duy lý luận ở họ. *Hai là*, kiểu tư duy cũ của cơ chế tập trung, quan liêu bao cấp chưa được khắc phục triệt để và do vậy, đã gây ảnh hưởng không nhỏ đến việc nâng cao năng lực tư duy lý luận ở họ. *Ba là*, do trình độ học vấn, trình độ lý luận, trình độ chuyên môn nghiệp vụ ở họ còn thấp, hệ thống đào tạo của chúng ta lại thiếu đồng bộ. *Bốn là*, do những hạn chế, bất cập trong công tác đánh giá, quy hoạch, luân chuyển, đào tạo bồi dưỡng và bố trí, sử dụng cán bộ.

Nâng cao năng lực tư duy lý luận cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện ở nước ta hiện nay là nhiệm vụ vừa cấp bách, vừa lâu dài và mang ý nghĩa chiến lược trong công tác cán bộ. Từ thực trạng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện và năng lực tư duy lý luận của họ, xin nêu một số nguyên tắc cơ bản để nâng cao năng lực tư duy lý luận cho đội ngũ cán bộ này:

1) Nâng cao năng lực tư duy lý luận phải xuất phát từ thực tiễn, phải gắn với quá trình tổng kết thực tiễn trên địa bàn người cán bộ chủ chốt phụ trách. 2) Nâng cao năng lực tư duy lý luận phải gắn với công tác đào tạo, bồi dưỡng và sử dụng cán bộ. 3) Nâng cao năng lực tư duy lý luận cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện phải gắn với nâng cao trình độ học vấn, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của họ và nâng cao trình độ dân trí cộng đồng. 4) Phải gắn việc nâng cao năng lực tư duy lý luận với việc giải quyết nhiệm vụ chính trị là phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện mà người cán bộ chủ

chốt trực tiếp phụ trách. 5) Nâng cao năng lực tư duy lý luận cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện phải gắn liền với việc trau dồi phẩm chất đạo đức cách mạng.

Trên cơ sở thực hiện những nguyên tắc cơ bản này, cần đồng thời thực hiện một số giải pháp chủ yếu nhằm từng bước nâng cao năng lực tư duy lý luận cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện. Đó là:

- Tiếp tục đẩy mạnh phát triển kinh tế - xã hội nhằm tạo bước chuyển biến tích cực về đời sống vật chất, văn hoá, trình độ dân trí cho cán bộ và nhân dân.

- Đặc biệt quan tâm đầu tư cho công tác giáo dục và đào tạo nhằm không ngừng nâng cao trình độ học vấn, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, trình độ lý luận, khả năng nắm bắt, xử lý thông tin đầy đủ, chính xác, kịp thời cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện; đồng thời, nâng cao năng lực tổng kết thực tiễn cho họ.

- Cần thực hiện việc bố trí, sử dụng cán bộ dựa trên tiêu chuẩn về năng lực tư duy lý luận. Và muốn vậy, phải động viên, khuyến khích họ thường xuyên trau dồi và rèn luyện phương pháp tư duy biện chứng duy vật.

Năng lực tư duy lý luận của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện cần phải được trau dồi, rèn luyện thường xuyên và phải thông qua hoạt động thực tiễn ở cơ sở để rèn luyện, biến tri thức và phương pháp tư duy thành sức mạnh vật chất. Chỉ có như thế mới tạo ra cho họ thói quen tư duy khoa học, tính linh hoạt, nhạy cảm, chính xác trong suy nghĩ cũng như trong hành động. Do thực trạng tư duy lý luận của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp huyện còn nhiều hạn chế, bất cập, chưa đáp ứng được yêu cầu thực tiễn đổi mới, nên việc nâng cao trình độ và năng lực tư duy lý luận cho đội ngũ cán bộ này đang là một yêu cầu khách quan, cấp bách và quan trọng trong chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, phát triển con người trong giai đoạn hiện nay. □